

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมยุคใหม่ บทบาทของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้จัดประสบการณ์และบรรยากาศในห้วงกระบวนการเรียนรู้ เสนอสาระที่ท้าทาย การคิดวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมแก่ผู้เรียน ครูจึงต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ มีความสามารถสูง สามารถจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้อง เพื่อให้รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539) การศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ การศึกษาที่ดีจะทำให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของไทยแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จอยู่บ้างแต่ก็ยังมีปัญหาตรงที่ว่า ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการตามความเป็นจริงของคนในสังคมเท่าที่ควร ปัญหาใหญ่ของการศึกษาไทยคือ การที่ไม่สามารถเตรียมคนไทยให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ขัดแย้ง ทำลายตัวเอง และวิกฤติ การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูป เพื่อให้มีการยกเครื่องทางปัญญา ปรับระบบโครงสร้าง และกระบวนการให้ถูกต้องเสียใหม่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงก็จะเกิดขึ้น ซึ่งเราคาดหวังว่าจะนำไปสู่การศึกษาที่ดีสามารถจัดการความยากจน สร้างทักษะชีวิต ทำให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น ชุมชนเข้มแข็ง อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม อนุรักษ์ และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้การเมืองถูกต้อง สร้างอิสรภาพและความสุข ทำให้บุคคลเรียนรู้และสังคมเรียนรู้ (ประเวศ วะสี, 2541 หน้า 12-13, 93-94) โดยที่ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ดำเนินไปอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลถึงความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิชาการในปัจจุบันและจะมากยิ่งขึ้นในอนาคต

การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะ จุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา จึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ ซึ่งจะประกอบด้วยงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งส่งเสริมงานด้านวิชาการ รวมถึงงานด้านการวัดผลประเมินผลขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการ จะมีขั้นตอนการวางแผนงานด้านวิชาการ ขั้นตอนการจัดและดำเนินการ และ ขั้นตอนส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการ หลักการบริหารงานด้านวิชาการ คือหลักแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535, หน้า 7) ทำนองเดียวกับ กิติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 55) ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวางมากและมีความสำคัญ

มากต่อหน่วยงานทางการศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียนการบริหารงานทุกด้านของโรงเรียนก็เพื่อสนองความสำเร็จของงานด้านวิชาการ หรือการเรียนการสอนทั้งสิ้น จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติที่ต้องการ ดังนั้น งานวิชาการจึงไม่ใช่อยู่ที่นักเรียนอ่านออก เขียนได้เท่านั้น แต่งานวิชาการเป็นงานที่รับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมือง และความมั่นคงของประเทศชาติ การที่โรงเรียนจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้บริหารให้ความสำคัญแก่งานวิชาการในโรงเรียนเป็นอย่างดีและผู้บริหารในฐานะผู้นำของครูในโรงเรียนนั้นจะต้องเป็นครูที่ดีด้วย การบริหารโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จทางการศึกษานั้นคือเป้าประสงค์ของการบริหาร ภารกิจมูลฐานของผู้บริหารการศึกษาก็คือเป็นผู้นำการบริหาร และการใช้หลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผล (กรมสามัญศึกษา, 2535, หน้า 378)

กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยองตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออก ซึ่งถูกพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญและศูนย์กลางทางด้านอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูง การกระจายความเจริญมาสู่ภูมิภาคนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาซึ่งมีผลต่อสภาพสังคมท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก, 2535, หน้า 68, 73) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทอย่างมากในการปรับการเรียนการสอน ปรับหลักสูตร และระบบการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (ก่อ สวัสดิพานิชย์, 2535, หน้า 271) งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

จากการสังเคราะห์งานวิจัยด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร พบว่า ตัวแปรสำคัญที่มีความสำคัญกับคุณภาพของโรงเรียน ได้แก่ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เวเบอร์ (Weber, 1987) ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของโรงเรียน ทำนองเดียวกัน เอเวอร์ฮาร์ด และ มอร์ริส (Everard & Morris, 1985, pp. 3-6) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพว่า ผู้บริหารต้องสามารถบริหารภายในด้านต่าง ๆ คือบริหารคน เช่น บริหารความขัดแย้งการพัฒนาบุคลากร การบริหารองค์กร การบริหารการเปลี่ยนแปลงและอื่น ๆ ส่วนมอร์ริส (Morris, 1981, p. 169) ได้ให้แนวคิดว่าการกิจภาวะผู้นำทางวิชาการคือ 1) ลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ความสามารถในการพัฒนางาน 3) ความสามารถในการวางแผน 4) ความสามารถในการติดต่อประสานงาน 5) ความสามารถในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร เกี่ยวกับการบริหารงาน

วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในรัฐนิวเจอร์ซีย์ พบว่า กลุ่มครูมีความเห็นไม่สอดคล้องกับผู้บริหาร และผู้ช่วยวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานวิชาการ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และผู้ช่วยวิชาการเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานวิชาการ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ของคณะกรรมการและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นว่าผู้บริหาร โรงเรียนควรมีบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพมากที่สุดจากการวิจัยของแมคคาธี (McCarthy, 1971, pp. 750-A)

ผู้บริหารที่มีพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการย่อม สามารถบริหารงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพผลงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่วนงานอื่นเป็นงานเสริมและสนับสนุนงานวิชาการประสบผลสำเร็จ ดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534, หน้า 5) ได้ศึกษาบทบาทหน้าที่ เป็นจริงและคาดหวังในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหาร ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนปฏิบัติงานด้านจัดกิจกรรมทางวิชาการ โรงเรียน และบริการชุมชนน้อยที่สุด จึงสรุปได้ว่า ภารกิจที่สำคัญของพร อุนการสวัสดิ์ (2536) พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่ามีเฉพาะองค์ประกอบ ด้านการจัดให้มีสิ่งที่ส่งเสริมสภาพการเรียนรู้เพียงองค์ประกอบเดียวที่อยู่ในระดับมาก และงานวิจัย ของ สมศักดิ์ คงสมนวล (2534) พบว่าผู้บริหาร โรงเรียนปฏิบัติงานด้านวิชาการน้อยกว่า ทุกด้าน ส่วนเดชา พวงงาม (2531) ยินดี เงินสอาด (2531) และคณิต เขียวกลาง (2535) พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียนและครูโดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้บริหาร โรงเรียนค่อนข้าง จะละเลยกับภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การขาดความรู้และทักษะด้านวิชาการการขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2533, หน้า 5-7) การมีภาระหน้าที่ด้านอื่น ๆ อีกหลายด้านนอกเหนือจากด้านวิชาการ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, สมศรี กิจชนะพานิชย์ และ เพ็ญพรรณ จิตเสนีย์, 2535, หน้า 54)

สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนไม่ให้ความสนใจบริหารงานด้านวิชาการเท่าที่ควรนั้น สาเหตุของการขาดภาวะผู้นำวิชาการจัดว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญและน่าสนใจ ทั้งนี้เพราะการมีภาวะ ผู้นำทางวิชาการจัดว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญและน่าสนใจ ทั้งนี้เพราะการมีภาวะผู้นำทางวิชาการจะช่วย ให้ผู้บริหาร โรงเรียนตั้งใจปฏิบัติหน้าที่และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อ การทำงานของครูและช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนักเรียนไปพร้อมกัน อันจะส่งผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในที่สุด ดังผลการวิจัยของดิกซอน (Dixon, 1982, pp. 1764-A)

พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านของนักเรียนเกรดสาม และเกรดหก

ผลการประเมินคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน ในกิ่งอำเภอนิคมน้ำพอง พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาไทยร้อยละ 52.523 ด้านคณิตศาสตร์ ร้อยละ 40.329 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 42.37 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 42.443 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544) ส่วนใหญ่มีคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับต้องปรับปรุง นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยที่อยู่ในระดับพอใช้ สำหรับผลการวิเคราะห์การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) ระดับโรงเรียน ก็พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา จะเห็นการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 4 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 50 คน มี พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้าน การบริหารงาน วิชาการปานกลาง เมื่อพิจารณาจากร้อยละ ของจำนวนนักเรียนในกิ่งอำเภอ นิคมน้ำพอง (เครือข่ายที่ 8) ตามระดับคุณภาพการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษาไทย ร้อยละ 56.99 ด้านคณิตศาสตร์ ร้อยละ 52.70 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 52.49 ส่วนใหญ่มีคุณภาพทางการศึกษาอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับผลการวิเคราะห์การวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับโรงเรียน ก็พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา จะเห็นการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ อยู่ในเกณฑ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1, 2547)

ปัญหาด้านพฤติกรรมการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ซึ่งกระทรวงศึกษา มอบอำนาจให้ผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ตามที่กระทรวงกำหนดไว้ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารงานทั้งหมดในโรงเรียน แต่จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับชาติ (National Test) ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาของนักเรียนแทบทุกวิชาควรปรับปรุง แสดงว่าผู้บริหารมิได้ใช้ความรู้ ความสามารถ อย่างแท้จริงในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารยังขาดเทคนิคการนิเทศงานวิชาการ หรือขาดภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถส่งเสริมให้การปฏิบัติงานด้านวิชาการมีคุณภาพยิ่งขึ้นได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1, 2547)

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมน้ำพอง จังหวัดระยอง เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารงานของผู้บริหารให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง โดยรวม และรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทโรงเรียน และประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหาร

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาและครูฝ่ายวิชาการ กล่าวคือ

1. ผลของการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการให้แก่ผู้บริหารของสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง
2. ผลของการศึกษาช่วยให้ได้ทราบระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารว่ามีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ระดับมาก ปานกลาง หรือน้อย เพื่อจะได้ปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารให้ปฏิบัติงานสู่เป้าหมายคือ ผลสำเร็จขององค์กร
3. ผู้บริหารได้ทราบถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการด้านใดบ้าง เพื่อจะได้พัฒนาสถานศึกษาในทางที่ดีขึ้น
4. ผลของการศึกษาจะช่วย ผู้บริหารพัฒนาปรับปรุงในรายด้านที่ยังขาดในการบริหารสถานศึกษา
5. ผลของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ จำแนกตามประเภทโรงเรียน

คำถามในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง โดยมีคำถามในศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง จำแนกตามประเภทโรงเรียนความแตกต่างกันหรือไม่

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง
 จำแนกตามประสบการณ์ ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

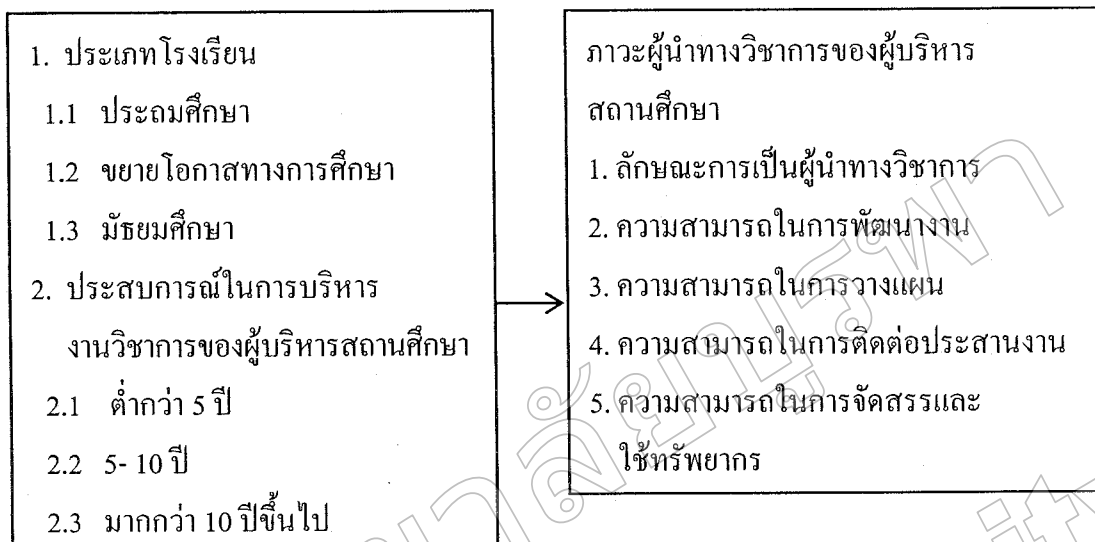
1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกิ่งอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง
 จำแนกตามประเภทโรงเรียนแตกต่างกัน
2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในกิ่งอำเภอ
 เนินคมพัฒนา จังหวัดระยองแตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้อาศัยแนวคิดเรื่องความเป็นผู้นำทางวิชาการของ มอริส (Morris, 1981, p. 1691) ได้ให้แนวคิดด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน
 ในกิ่งอำเภอเนินคมพัฒนา จังหวัดระยอง ออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ
 2) ความสามารถในการพัฒนางาน 3) ความสามารถในการวางแผน 4) ความสามารถในการติดต่อ
 ประสานงาน และ 5) ความสามารถในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยนำมา
 เป็นกรอบความคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้า มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมนิคมวิทยา จังหวัดระยอง ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านความสามารถในการพัฒนางาน 3) ด้านความสามารถในการวางแผน 4) ด้านความสามารถในการติดต่อประสานงาน 5) ด้านความสามารถในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูวิชาการ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ประจำปีการศึกษา 2548 จำนวน 13 โรงเรียน จำนวน 202 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ วิชาการ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา ในกิ่งอำเภอนิคมนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ประจำปีการศึกษา 2548 จำนวน 13 โรงเรียน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากครูวิชาการ และครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา โดยใช้ตารางкерจี้และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 136 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 ประเภทโรงเรียน

3.1.1.1 ประถมศึกษา

3.1.1.2 ขยายโอกาสทางการศึกษา

3.1.1.3 มัธยมศึกษา

3.1.2 ประสบการณ์ในบริหารงานของผู้บริหาร

3.1.2.1 ต่ำกว่า 5 ปี

3.1.2.2 5- 10 ปี

3.1.2.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

3.2.1 พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปร 5 ด้าน

3.2.1.1 ด้านลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ

3.2.1.2 ด้านความสามารถในการพัฒนางาน

3.2.1.3 ความสามารถในการวางแผน

3.2.1.4 ความสามารถในการติดต่อประสานงาน

3.2.1.5 ความสามารถในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาด้านศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การนิเทศ การประเมินผล รวมทั้งจัดตั้งอำนวยการทางวิชาการ วัดได้จากการตอบแบบสอบถามของครูมี 5 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ลักษณะการเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง มีการกระทำที่บ่งบอกว่าเป็นผู้นำที่บอกความรู้ในสาขาวิชาของตน เป็นผู้ทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน สามารถทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้ ได้รับการไว้วางใจและน่าเชื่อถือ ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ

1.2 ความสามารถในการพัฒนางาน หมายถึง เป็นผู้ที่พัฒนางานอยู่เสมอสามารถกำหนดเป้าหมายวิธีการทำงาน ตัดสินใจและแก้ปัญหาข้อขัดแย้งให้ลุล่วง ยอมรับฟังความคิดของผู้อื่นร่วมงานสามารถจูงใจหรือโน้มน้าวบุคคลอื่นให้ทำงานร่วมกัน และกระตุ้นให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชาตนเองทำงานอยู่เสมอ

1.3 ความสามารถในการวางแผน หมายถึง เป็นผู้ที่สามารถทำงานอย่างมีเป้าหมาย มีการกำหนดแผนงาน จัดระเบียบการทำงาน ประเมินโครงการหรือการดำเนินงานต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลเพื่อพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ความสามารถในการติดต่อประสานงาน หมายถึง เป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถติดต่อประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น อำนวยความสะดวกในการทำงาน มีการประชุมคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ ให้ข้อมูลข่าวสารที่กระจ่างชัดและเป็นประโยชน์

1.5 ความสามารถในการจัดสรรและใช้ทรัพยากร หมายถึง สามารถจัดทำงานงบประมาณ การใช้จ่ายของโรงเรียน จัดทรัพยากรมาใช้ในโรงเรียนให้เพียงพอ จัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดและควบคุมดูแลการใช้งบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูวิชาการ หมายถึง ครูที่รับผิดชอบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนในกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง

2.1 ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษา หมายถึง ครูที่รับผิดชอบในการสอนตามสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3. ประเภทโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนซึ่งเปิดสอนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โรงเรียน

3.1 โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 โรงเรียนขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

4. ประสบการณ์ในการบริหารงานของผู้บริหาร หมายถึง ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดจากระยะเวลาที่ผู้บริหารเริ่มดำรงตำแหน่งผู้บริหารจนถึงปัจจุบันจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

4.1 ต่ำกว่า 5 ปี หมายถึง ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาน้อยกว่า 5 ปี

4.2 5 - 10 ปี หมายถึง ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ระหว่าง 5 - 10 ปี

4.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป หมายถึง ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษามากกว่า 10 ปี

ขึ้นไป